

developed countries, indicate that it corresponds to or even exceeds its level. This requires further research to determine the priorities of public funding. In Ukraine, the volume of state expenditures on education, including higher education, in relative measure reached the optimal level, and it is possible to increase their quantitative absolute indicators only at the same time as the GDP of the country increases.

Key words: *autonomy of higher education institutions, funding of higher education, block-grant, line-item budget, higher education funding, funding forms (modalities), targeted or earmarked funding.*

УДК 373.3/.5.048:331.548(410)

Ганна Вороніна

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0003-2896-7881

Леся Гуцан

Інститут проблем виховання НАПН України
ORCID ID 0000-0003-1588-0162
DOI 10.24139/2312-5993/2019.05/024-035

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ: АНГЛІЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

У статті представлено порівняльний аналіз науково-педагогічних джерел англійських та українських дослідників освіти з проблеми професійної орієнтації старшокласників. Сформульовано основні напрями профорієнтаційної роботи в англійських закладах середньої освіти та визначено підходи до реалізації професійно орієнтованого навчання. Особливу увагу приділено останнім тенденціям підвищення рівня впровадження елементів професійно орієнтованого навчання в освітній процес шкіл Англії. Висвітлено розробки українських науковців у сфері підготовки старшокласників до побудови кар'єри. Подальше дослідження запропонованої проблематики є перспективним для впровадження конструктивних ідей англійського досвіду у вітчизняне освітнє середовище.

Ключові слова: *професійна орієнтація, старшокласники, англійські заклади середньої освіти, професійно орієнтоване навчання, побудова кар'єри, українські школи.*

Постановка проблеми. Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., на першому місці серед основних проблем національної системи освіти виділено недостатню відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості та потребам ринку праці. Тому на сучасному етапі реформування вітчизняного освітнього середовища особливого значення набувають реальні зміни в системі професійної орієнтації старшокласників, ефективне планування освітнього процесу та створення курикулярної основи для старшої школи. Перегляд змісту та методології середньої профільної освіти, які відповідають вимогам

сьогодення, відбувається як на державному, так і регіональному рівнях. Національний курикулум для останнього року навчання у школі вимагає особливої ретельної розробленості, науково-практичної обґрунтованості й підтвердження результативності щодо підготовки молодого покоління до успішної життєдіяльності в майбутньому.

Останні роки в освітніх колах активно обговорюється передовий досвід щодо підготовки учнівської молоді до побудови кар'єри. Вивчення прогресивного міжнародного досвіду, зокрема успішної реалізації професійно орієнтованого навчання в англійських закладах середньої освіти, викликає підвищений науковий інтерес. Дослідження психолого-педагогічних особливостей організації підготовки учнівської молоді до професійної діяльності в Англії допоможе конкретизувати шляхи вирішення зазначеного питання й поглибити розуміння необхідності реформатування профорієнтаційної роботи в українських закладах освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення психолого-педагогічних науково-практичних джерел підтверджує зацікавленість освітян Англії проблемами підготовки учнівської молоді до успішної побудови кар'єри (Baker, 2014; Clayes et al., 2017; Frost et al., 2014; Hooley et al., 2014; Long & Hubble, 2018; Sultana, 2013). Тому цілком очевидно, що звернення до прогресивного англійського досвіду з питань організації освіти старшокласників допоможе покращити процес підготовки вітчизняних випускників до подальшої життєдіяльності.

Протягом останнього десятиліття спостерігається відчутний інтерес та рівень залученості вітчизняних науковців до вирішення проблеми модернізації освітнього процесу з урахуванням важливості такого складника, як підготовка учнівської молоді до успішної життєдіяльності (Гуцан та ін., 2016; Мельник та ін., 2014; Піддячий, 2014). Особливу увагу українських дослідників викликають інноваційні підходи до актуальних питань профорієнтації старшокласників у школах Англії (Вознюк, 2013; Пономаренко, 2018; Туменко, 2015).

Метою статті є порівняльний аналіз теоретичного доробку англійських і вітчизняних дослідників освіти та практичних підходів до процесу професійної орієнтації в англійських та українських закладах середньої освіти.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи дослідження: порівняльний аналіз психолого-педагогічних англійських та українських наукових джерел з досліджуваної проблеми; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду у сфері професійної орієнтації учнівської молоді.

Виклад основного матеріалу. Одне з провідних завдань сучасної англійської старшої школи полягає в побудові збалансованого освітнього процесу таким чином, щоб це сприяло підготовці учнівської молоді до побудови кар'єри в майбутньому. Однак, відповідальність у забезпеченні психологічного та профорієнтованого супроводу кожного окремого учня з 8 по 13 роки навчання покладається на заклад середньої освіти (Department for Education, 2015).

У науково-педагогічних колах Англії особливої уваги набувають проблеми оновлення та вдосконалення якісної освітньої та професійної підготовки старшокласників. Дослідники освіти ретельно вивчають юнацький вік з метою розробки універсального плану навчання та виховання громадянина майбутнього (Hodgson & Spours, 2008, p. 3). Особливе ставлення до цієї вікової категорії та розуміння пріоритетності освітніх інтересів старшокласників прослідковується як на державному, так і регіональному та місцевому рівнях: від створення окремої освітньої ланки для 14–19 річних та проведення в рамках цієї вікової категорії реформ.

Професійно орієнтоване навчання в англійських школах відіграє ключове значення для успішної підготовки школярів старших класів до подальшого професійного життя. Воно наближує освітній процес до світу професій, дозволяє старшокласникам бути краще поінформованими щодо можливих шляхів побудови кар'єри та розвивати професійні вміння і гнучкі навички. Загалом професійно орієнтоване навчання має на меті допомогти випускникам шкіл відшукати своє місце в суспільстві та сприяти зміцненню як місцевої громади, так і держави в цілому. Все більше старшокласників розуміють, як важливо отримати у школі освіту, потрібну на робочому місці, а можливість добре заробляти для багатьох стає сильним мотиватором до навчання.

Важливо підкреслити, що професійна орієнтація англійських старшокласників є невід'ємною частиною вивчення всіх предметів у межах дисциплін за вибором. Обираючи ту чи іншу дисципліну, кожен учень розуміє кінцевий результат такого освітнього процесу: які вміння та навички є важливими для подальшої успішної професійної діяльності; яка кількість уроків проводиться в установах чи на підприємствах, де зможе в подальшому працювати випускник; який сертифікат чи кваліфікація надається після завершення того чи іншого циклу професійно орієнтованих навчальних курсів.

Освітній процес перетворюється із простору для засвоєння знань на платформу з набуття вмінь та досвіду, де помилки вважаються невід'ємною частиною цього процесу та руху вперед. Група британських фахівців із питань профконсультування прийшли до висновку, що на кожному уроці учні

повинні набувати такі чотири категорії навичок та вмій, важливих для подальшої професійної діяльності: гнучкі навички, уміння усвідомлювати власні можливості, навички прийняття рішень та самопізнання (Frost et al., 2014).

Вивчення нормативної бази та практичних посібників дає підстави сформулювати основні напрями з профорієнтаційної роботи у школах Англії:

- 1) складання поетапного плану підготовки учнів до майбутнього успішного працевлаштування;
- 2) вивчення інформації про ринок праці та сучасні професії;
- 3) забезпечення умов для навчання з урахуванням індивідуальних потреб кожного з учнів;
- 4) модернізація змісту освіти під кутом професійного спрямування;
- 5) співпраця з роботодавцями та проведення практичних занять на базі місцевих підприємств;
- 6) упровадження принципу наступності для отримання вищої освіти;
- 7) надання індивідуального профорієнтаційного супроводу та консультування (Long & Hubble, 2018).

Детально розглядаючи загальні принципи функціонування старшої школи у Великій Британії, зокрема Англії, та визнаючи переваги організації професійно орієнтованого навчання старшокласників (безперервність, варіативність, диференціація, альтернативність, гнучкість, постійна модернізація та орієнтація на майбутнє, ранній професійно-проектувальний характер), український дослідник М. Піддячий наголошує, що результативність професійно орієнтованої освіти британських старшокласників досягається лише за умови поєднання з фундаментальною освітою та соціально-професійною орієнтацією (Піддячий, 2014, с. 61–63).

Дієвим механізмом покращення підготовки учнівської молоді до майбутньої професійної діяльності англійські освітяни вбачають у першу чергу в отриманні кваліфікаційних дипломів 14–19 Diploma, розробка яких відбувається безпосередньо за участі роботодавців у кожній із представлених спеціальностей. Набуття мовної та математичної грамотності в обсязі, необхідному для отримання роботи в міжнародному контексті, є також одним із пріоритетних напрямів реформування сучасної школи Англії. Як наголошують спеціалісти в галузі освіти, лише комплексний підхід до кар'єрного розвитку старшокласників як з позицій економічних, так і моральних потреб особистості, дозволить не лише бути успішним у пошуках та отриманні роботи, але й адаптуватися до постійних змін у контексті професійної діяльності впродовж життя (Baker, 2014).

Хоча практичне навчання протягом багатьох років є однією з переваг шкільної освіти в Англії, освітяни цієї країни не припиняють працювати над покращенням умов та технологій підготовки випускників до дорослого життя. Так, у 2017 р. у школах Лондону з ініціативи Національної фундації досліджень в освіті (National Foundation for Educational Research) у партнерстві з лондонською міською радою (London Council) була проведена ретельна шестимісячна перевірка рівня якості надання учнівській молоді освіти для подальшої життєдіяльності. Серед основних завдань, які постали перед виконавцями дослідження (London Ambitions Research: Shaping a Successful Careers Offer for all Young Londoners), був моніторинг досягнень закладів середньої освіти у сфері побудови кар'єри, відповідність професійно орієнтованого навчання потребам сучасних учнів як майбутніх спеціалістів, рівень упровадження елементів кар'єрного навчання у шкільний курикулум. Фахівці центру досліджень надавали пріоритетність таким важливим показникам, як: рівень співпраці з представниками ринку праці для розширення уявлень школярів про світ професій; розвиток професійних та гнучких навичок, важливих для подальшої професійної діяльності; усвідомлення професійних цінностей для побудови успішної кар'єри в майбутньому (Clayes et al., 2017).

Детальне вивчення вищезазначеного дослідження дає змогу констатувати, що в центрі уваги функціонування закладів середньої освіти постало питання вдосконалення концепції освітнього процесу, пріоритетним завданням якого є високоякісна та всебічна підготовка учнівської молоді до побудови успішної кар'єри. Розглянемо основні із запропонованих шляхів підвищення рівня впровадження елементів професійно орієнтованого навчання в освітній процес усіх закладів середньої освіти Англії:

1) кожен учень школи повинен отримувати доступ до індивідуального висококваліфікованого профконсультування;

2) учнівська молодь у старших класах має можливість та умови для проходження 100-годинної практики в місцевих організаціях, установах чи на виробництві, результати та досягнення якої представляються у вигляді особистого електронного портфоліо;

3) у кожному закладі середньої освіти необхідно переглянути навчальний курикулум з метою поглиблення його професійного спрямування;

4) будь-яка професійно орієнтована інформація передбачає сучасний характер та доступність для використання всіма учнями;

5) у закладах середньої освіти повинен працювати відповідальний за якісне та результативне кар'єрне навчання учнів;

б) у містах (за прикладом Лондону) бажано організовуватися своєрідні групи з питань побудови кар'єри, долучившись до яких учнівська молодь завжди може отримувати інформацію щодо світу професій, а шкільні спеціалісти з кар'єрного навчання та профконсультування мали змогу обмінюватися ресурсами та ділитися досвідом;

7) усім закладам середньої освіти рекомендовано приєднатися до загальної онлайн платформи, яка допомагає підтримувати тісний зв'язок із місцевими роботодавцями, з метою залучення представників бізнесу до професійно професійно орієнтованого навчання старшокласників та реалізації різноманітних кар'єрних проектів (Clayes et al., 2017).

Варто зазначити, що в англійських школах постійно відбувається модернізація професійно орієнтованого навчання. Одним із найбільших останніх цифрових проектів можна вважати освітній портал BBC Bitesize, перевагами якого сьогодні користуються тисячі британських старшокласників для поглибленого вивчення не лише обов'язкових шкільних предметів, але й опанування основ планування та побудови кар'єри через безпосереднє знайомство зі світом сучасних майбутніх професій, перегляд мотиваційних онлайн лекцій, виконання певних завдань для перевірки рівня володіння професійними та гнучкими навичками, залучення до громадських ініціатив та волонтерство.

Користується популярністю серед англійських школярів також професійно орієнтований освітній онлайн ресурс U-Explore. Інноваційний портал є одночасно дуже простим у користуванні та пропонує велику кількість функцій: сконструювати своє резюме за останніми стандартами, досліджувати світ професій та планувати розвиток професійної перспективи відповідно до власних інтересів та цінностей, здібностей і нахилів, подати віртуальну заявку на роботи та пройти тренувальну онлайн співбесіду, вести власне професійне портфоліо, яке можна постійно оновлювати та вдосконалювати й навіть набувати досвід роботи відповідно до віку.

Порівняльно-педагогічний аналіз організації професійно орієнтованого навчання в англійських та українських закладах середньої освіти засвідчив, що вітчизняна практика поступається англійській системі в цілеспрямованості, гнучкості, прогресивності та конструктивності. Важливою перевагою є також інформаційне, методичне і матеріально-технічне забезпечення закладів середньої освіти Англії. Звернення до таких категорій, як професійний успіх, побудова кар'єри, професійне проектування підтверджує наявність спільного вітчизняного та англійського теоретичного матеріалу з теми дослідження. Варто відмітити схожі уявлення щодо активного конструювання образу власного професійного майбутнього та планування алгоритму його втілення.

Проте практичні підходи до процесу професійної орієнтації англійських шкіл потребують додаткового вивчення та поступового впровадження відповідно до реалій розбудови Нової української школи.

Розглянемо останні тенденції модернізації профорієнтації учнівської молоді в українському освітньому середовищі. Перш за все, важливо наголосити, що згідно з Концепцією Нової української школи, з 2027 року починається впровадження оновленої парадигми профільної середньої освіти, в основу якої покладено компетентісний підхід та інтереси учнів. Головною метою профільного навчання, яке за новими стандартами буде тривати 3 роки (10–12 класи), є допомога учневі зрозуміти свої таланти та розпочати шлях до самореалізації. Функціонування профільної школи планується реалізовувати за двома освітніми напрямками: академічний та професійний. Навчання за академічним напрямом головним чином спрямоване на підготовку старшокласників до подальшого вступу до закладу вищої освіти, у той час як професійний напрям передбачає опанування основ першої професії. Суттєвим для нашого дослідження є уточнення безпосередніх змін у роботі старшої школи, а саме трьох основних кроків для реальних змін у житті старшокласників: скорочення кількості обов'язкових предметів з 22 до 9; можливість для шкіл створювати власні спецкурси для поглибленого профільного навчання; упровадження інтегрованих дисциплін «Математика», «Людина і суспільство», «Історія», «Література».

Найближчим часом Міністерство освіти України ставить за мету розробити засоби професійної орієнтації базової та профільної школи, розробити інноваційні навчальні матеріали для профільної школи та забезпечити наповнення ними національної електронної платформи (протягом 2019–2022 рр.); розробити та забезпечити реалізацію дистанційних курсів для підвищення кваліфікації вчителів старшої профільної школи (протягом 2022 року).

З огляду на державну стратегію реформування профільної школи в Україні виникає потреба в реалізації конкретних кроків щодо переформатування профорієнтаційної діяльності старшокласників. Одним із осередків прогресивної науково-практичної діяльності в оновленні змісту профорієнтаційної роботи з учнями старших класів та їх ефективної підготовки до майбутньої професійної діяльності стала лабораторія трудового виховання Інституту проблем виховання НАПН України. Дослідниками вказаної вище лабораторії (Мельник та ін., 2014) розроблено комплекс навчальних програм «Побудова кар'єри» для учнів 10–11-х класів, розраховані на 9, 17, 35 та 70 годин.

Освітній матеріал запропонованого навчально-методичного комплексу містить розділи, які ознайомлюють учнів зі світом сучасних

професій та місцем особистості на ринку праці, реалізацією концепції Я-професіонал та стратегіями побудови успішної кар'єри. Послідовне виконання завдань передбачає поступове підвищення рівня обізнаності й готовності старшокласників до вибору певної професійної діяльності. Наявність самостійної творчої роботи, яка виконується в робочому зошиті, дозволяє додатково закріпити вивчений матеріал, краще зрозуміти своє місце в сучасному суспільстві та спрогнозувати можливі кроки до реалізації професійних планів. Три варіативні модулі націлені на допомогу старшокласникам гуманітарного, технологічного й економічного профілів.

На думку авторів (Мельник та ін., 2014), запропонована ними програма «Побудова кар'єри» спрямована на формування у старшокласників компетентності у виборі виду професійної діяльності в межах обраної професії (с. 59). У результаті опрацювання запропонованого комплексу завдань учні старших класів зможуть узгодити власні можливості з вимогами обраної професійної діяльності та активізувати професійне самовизначення й подальше кар'єрне становлення. Слід зазначити, що зміст навчального матеріалу повністю узгоджений з державними вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, що підтверджує актуальність та прогресивність діяльності фахівців лабораторії трудового виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

Наголосимо, що шляхом участі в дискусіях, бесідах та диспутах, проф-орієнтаційних іграх, під час виконання проектів та творчих завдань, у процесі ведення «Щоденнику вибору майбутньої професії» у старшокласників формується позитивне ставлення до себе та оточуючого світу; узгодження особистісної емоційно-ціннісної сфери з майбутньою професійною діяльністю; подальший розвиток міжособистісних стосунків. Однак реалізація ініціатив розробників запропонованої програми відбувається у відносно обмежених предметних та часових рамках, що унеможливорює насичення загальноосвітнього матеріалу професійно орієнтованим змістом.

Сьогодні вітчизняні освітяни говорять про важливість переходу від пасивного навчання до активного, від технологій минулого до новітніх методик виховання людини майбутнього, а завдання сучасної школи полягає у вихованні особистості, здатної до самоосвіти та самовдосконалення. Однак, небагато сучасних українських шкіл можуть запропонувати учням стратегію планування кар'єри та професійного розвитку, надати можливості для набуття професійних та гнучких навичок, створити умови для розкриття інтелектуального і творчого потенціалу.

Ознайомлення з передовими закладами середньої освіти в Україні підтверджує, що саме альтернативні школи успішно та результативно застосовують досягнення світових лідерів в освітній царині. Очевидно, що саме зараз на етапі формування Нової української школи впровадження конструктивних ідей англійського досвіду у вітчизняних закладах середньої освіти здатне принести позитивні результати. Для забезпечення дієвих механізмів у межах профільної школи, де будуть навчатися та виховуватися майбутні фахівці, важливо побудувати такий збалансований освітній процес, у якому б кожен старшокласник знайшов простір для розкриття свого потенціалу та розвитку професійної перспективи: опанування важливих навичок для подальшої успішної професійної діяльності, усвідомлення професійних цінностей та інтересів як у процесі кваліфікованого професійно орієнтованого консультування, так і під час практичної діяльності.

В англійських закладах середньої освіти організація професійно орієнтованого навчання представлена розмаїттям методів освітньо-практичної діяльності, серед яких найбільшої популярності набули такі: виробнича практика, відвідування місцевих організацій та установ, волонтерська діяльність, індивідуальні та колективні проекти, навчання через залучення, промислові дні, професійне портфоліо, спостереження та інші. У шкільній та позашкільній діяльності англійські старшокласники залучаються до інтегрованих освітніх заходів, які сприяють реалізації міжпредметних зв'язків, поєднуючи декілька навчальних дисциплін. З метою формування критичного та креативного професійно орієнтованого мислення впроваджуються: основи профільного навчання та профорієнтації в контексті таких дисциплін, як математика, комп'ютерні науки, іноземна мова та інші; заняття-ігри та конкурси профорієнтованого характеру, які залучають школярів до практичних форм опанування основ майбутньої професії; заняття-тестування, які забезпечують вивчення інтересів та нахилів учнів з метою подальшого професійного самовизначення; проектне навчання для формування гнучких навичок.

На противагу зазначеному, в українських школах професійно орієнтоване навчання відбувається головним чином у межах профорієнтованого консультування. Питання, пов'язані з майбутнім професійним вибором, здебільшого обговорюються під час дискусій на виховних годинах чи шляхом професійно орієнтованих тестувань представниками закладами вищої освіти чи місцевих служб зайнятості. Крім того, українські експерти наголошують на важливості психологічної готовності старшокласників ставити певні майбутні професійні цілі та досягати їх.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, на основі порівняльного аналізу науково-дослідницьких робіт англійських та українських учених можемо зробити висновок про актуальність досліджуваної проблеми як серед англійських науковців, так і українських дослідників. У результаті проведеного дослідження виявлено, що реалізація теоретичних здобутків у практичній діяльності середньої старшої школи обох країн відбувається за рахунок різних форм та методів.

Оскільки одним з пріоритетних питань Нової української школи є оновлення освітнього процесу старшої школи, дієвим інструментом реалізації досліджуваної проблеми вважаємо впровадження елементів практичного та професійно орієнтованого навчання за прикладом англійських закладів середньої освіти. Наближення процесу освіти учнівської молоді до реалій сучасного ринку праці та вимог роботодавців дозволить старшокласникам зробити перші реальні кроки у побудові професійного майбутнього.

Для успішного та результативного впровадження конструктивних ідей англійського досвіду ретельного аналізу та подальших наукових розвідок потребує побудова такого збалансованого освітнього процесу, у якому б кожен старшокласник знайшов простір для розвитку творчого потенціалу, зміг набувати важливі навички для подальшої успішної професійної діяльності та зрозуміти свої професійні цінності й інтереси як у ході кваліфікованого професійно орієнтованого консультування, так і під час практичної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Вознюк, В. В. (2013). Історичні особливості інтеграції соціальних та освітніх послуг у розширених школах Великобританії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6, 11-20 (Vozniuk, V. V. (2013). The historical peculiarities of the integration of social and educational services in the extended schools of Great Britain. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 6, 11-20).
- Гуцан, Л. А., Морін, О. Л., Охріменко, З. В., Пархоменко, О. М., Гриценко, Л. І., Ткачук, І. І. (2016). *Професійне самовизначення старшокласників в умовах освітнього округу*. Харків: Друкарня Мадрид (Hutsan, L. A., Morin, O. L., Okhrimenko, Z. V., Parkhomenko, O. M., Hrytsenok, L. I., Tkachuk, I. I. (2016). *Professional self-determination of high school students in conditions of educational district*. Kharkiv: Drukarnia Madryd).
- Мельник, О. В., Морін, О. Л., Гуцан, Л. А., Ткачук, І. І., Пархоменко, О. М., Охріменко, З. В., Лузан, М. В. (2014). *Побудова кар'єри: комплекс навчальних програм (9, 17, 35, 70 год.)*. Кіровоград: Імекс-ЛТД (Melnyk, O. V., Morin, O. L., Gutsan, L. A., Tkachuk, I. I., Parkhomenko, O. M., Okhrimenko, Z. V., Luzan, M. V. (2014). *Career design: curriculum for 9, 17, 35, 70 hrs*. Kirovograd: Imeks-LTD).
- Нова українська школа: план реформ. Режим доступу: <https://osvita.ua/school/reform/58589/>. (New Ukrainian School: Reforms Plan. Retrieved from: <https://osvita.ua/school/reform/58589/>).

- Піддячий, М. І. (2014). *Соціально-професійна орієнтація учнів*. Київ: Педагогічна думка (Piddiachyi, M. (2014). *Socio-professional orientation of pupils*. Kyiv: Pedagogichna dumka).
- Пономаренко, О. (2018). Методика проведення профорієнтаційної роботи у середніх школах Великої Британії з орієнтацією на аграрний профіль. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*, 2, 11-22 (Ponomarenko, O. (2018). Methods of conducting vocational guidance in secondary schools of Great Britain with the focus on agrarian profile. *Topical Issues of Pedagogy, Psychology and Professional Education*, 2, 11-22).
- Baker, K. (2014). *The Skill Mismatch*. London: Edge Foundation.
- BBC Bitesize. Retrieved from: <https://www.bbc.com/bitesize/subjects/>.
- Clayes, Z., McCrone, T., Sims, D. (2017). *London Ambitions Research: Shaping a Successful Careers Offer for all Young Londoners*. Slough: NFER.
- Department for Education. (2015). *Careers guidance and inspiration in schools. Statutory guidance for governing bodies, school leaders and school staff*. Nottingham: Crown copyright.
- Frost, D., Edwards, A., Reynolds, H. (2014). *Career Education and Guidance: developing Professional Practice*. London: Routledge.
- Hodgson, A., & Spours, K. (2008). *Education and Training 14-19. Curriculum, Qualifications and Organization*. London: Sage.
- Hooley, T., Watts, A., Andrews, D. (2014). *Teachers and Careers: The role of school teachers in delivering career and employability learning*. Derby: University of Derby.
- Long, R., Hubble, S. (2018). *Careers guidance in schools, colleges and universities*. The House of Commons Library.
- Sultana, R.G. (2013). Career Education: Past, Present... but What Prospects? *British Journal of Guidance and Counselling*, 41 (1), 69-80.
- Туменко, М. (2015). Management and models of careers education and guidance in secondary schools of England. *Spirituality of a Personality: Methodology, Theory and Practice*, 5, 190-200.

РЕЗЮМЕ

Воронина Анна, Гуцан Леся. Проблемы профессиональной ориентации старшеклассников: английский опыт и украинские реалии.

В статье представлен сравнительный анализ научно-педагогических источников английских и украинских исследователей образования в сфере профессиональной ориентации старшеклассников. Сформулированы основные направления профориентационной работы в английских учебных заведениях среднего образования и определены особенности подходов к реализации профессионально ориентированного обучения. Особое внимание уделено последним тенденциям повышения уровня внедрения элементов профессионально ориентированного обучения в учебный процесс школ Англии. Освещены разработки украинских ученых в сфере подготовки старшеклассников к построению карьеры. Дальнейшее исследование предложенной тематики является перспективным с точки зрения внедрения конструктивных идей английского опыта в украинское образовательное пространство.

Ключевые слова: профессиональная ориентация, старшеклассники, английские учебные заведения среднего образования, профессионально ориентированное обучение, построение карьеры, украинские школы.

SUMMARY

Voronina Hanna, Gutsan Lesya. Problems of Careers Education and Guidance of High School Students: English Experience and Ukrainian Realities.

The article is devoted to the urgent issues of adolescents' preparation to the challenges of modern employment. It represents the comparative analysis of careers education and guidance in England and Ukraine and discusses the theoretical issues and practical approaches to career counselling for high school students. The methods used in the study are comparative analysis of scholarly resources on research problems, generalization and conclusion of information obtained.

Based on the analysis of legislative documents and current studies it has been concluded that the problems of careers education and guidance are of great interest among both English and Ukrainian educationalists. The latest innovations in work-related learning for future specialists and current recommendations of the Department for Education for career service provision in English schools are focused on. Numerous opportunities for English high school students to gain working experience are highlighted and statutory requirements for personal and professional development in modern learning environment are described. English experience of successful careers offer for young Londoners illustrates relevant governmental support and focus on the first stages of adolescents' career design.

Today, Ukrainian educators emphasize on the importance of transition from old-fashioned passive teaching to active learning. They state that the task of modern school is to educate young generation capable of self-learning and self-improvement. However, few modern schools in Ukraine can offer students a strategy for career planning and professional development or provide opportunities for acquiring hard and soft skills. Since New Ukrainian school states the priority of high school reformation, it definitely needs active steps in modernization of careers education and guidance for future specialists. Ukrainian scholars suggest their vision of the researched issue through the complex of career design syllabuses for high school students and career teachers.

Further research of this issue may result in successful transformation of careers education and guidance in Ukraine which will help high school students build a successful career in future.

Key words: careers education and guidance, high school students, England, work-related learning, career design, Ukrainian schools.

УДК 34:364.69-053.5

Анна Докаленко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0001-9581-0118

DOI 10.24139/2312-5993/2019.05/035-046

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Метою статті є аналіз організації оздоровлення та відпочинку дітей за кордоном. Методи дослідження: аналіз і синтез науково-методичної літератури. У статті проаналізовано зарубіжний досвід організації дитячого оздоровлення та відпочинку. Досліджено особливості його організації в країнах далекого та близького зарубіжжя. Сучасні закордонні табори розглядаються як важлива складова системи